**УДК: 061.1ЄС:327(6)]-043.86](045)**
**DOI: https://doi.org/10.17721/2524-048X.2025.30.3**

**Зінаїда Священко,**
*д-р іст. наук, проф.,*
*Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, Умань, Україна*
*ORCID: 0000-0001-5845-3115*

**Олена Скрипник,**
*канд. іст. наук, доц.,*
*Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини*
*ORCID: 0000-0003-1904-3468*

# СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК ВІДНОСИН МІЖ ЄВРОПЕЙСЬКИМ СОЮЗОМ ТА ЛІГОЮ АРАБСЬКИХ ДЕРЖАВ

***Анотація.*** *У статті комплексно досліджено розвиток відносин між Європейським Союзом та Лігою арабських держав. Метою статті є дослідження ключових аспектів у відносинах між Європейським Союзом та Лігою арабських держав, їхній вплив на геополітичну ситуацію, а також перспективи подальшого розвитку партнерства. Методологія дослідження ґрунтується на сукупності загальнонаукових і спеціальних принципів, а саме історизму, науковості, об'єктивності, системності, наступності, наукового аналізу та синтезу. Наукова новизна визначається тим, що було проаналізовано передумови формування Євро-арабського діалогу, який виник у 1974 р. та став, на той час, справжнім «експериментом» у міжнародних відносинах. З'ясовано, що Євро-арабський діалог 1974 – 1979 рр., не зважаючи на всю його амбіційність, не досягнув значного прогресу у розвитку партнерських відносин між двома організаціями. Причиною цього були різні очікування сторін від даного діалогу. Ліга арабських держав прагнула зосередитись на вирішенні політичних питань, а Європейський Союз розглядав Євро-арабський діалог як майданчик для обговорення економічних питань. Охарактеризовано передумови та основні чинники формування Стратегічного діалогу між Європейським Союзом та Лігою арабських держав у 2014 р.*

*У ході дослідження було зроблено висновки про те, що відносини між Європейським Союзом та Лігою арабських держав зазнавали коливань, посилюючись або послаблюючись залежно від зовнішніх факторів та політичних розбіжностей, які часто ускладнюють реалізацію заявлених цілей щодо поглибленої співпраці. Аналіз історичної динаміки відносин між ЄС і Лігою арабських держав демонструє, що їхня взаємодія значною мірою визначається геополітичним контекстом. Повномасштабна війна Росії проти України значно вплинула на зовнішню політику Європейського Союзу і продемонструвала потребу поглибити співробітництво з регіональними організаціями, щоб зробити відносини більш стратегічними.*

***Ключові слова:*** *Європейський Союз, Ліга арабських держав, Євро-арабський діалог, співробітництво, зовнішня політика ЄС.*

*Постановка проблеми.* У сучасному світі Європейський Союз є глобальним суб'єктом світової політики. Його зовнішня політика спрямована на розширення співробітництва на міжнародній арені та активну участь у міжнародних відносинах. Для Європейського Союзу (ЄС) зовнішня політика

відіграє ключову роль у досягненні його стратегічних цілей. ЄС прагне виступати глобальним гравцем, який формує міжнародний порядок, заснований на цінностях демократії, верховенства права, прав людини та багатостороннього співробітництва. Важливим напрямом у зовнішній політиці ЄС є співпраця з міжнародними організаціями, яка дозволяє Європейському Союзу ефективніше вирішувати транснаціональні проблеми, такі як безпека, зміна клімату, енергетична криза та гуманітарні виклики.

Прикладом такого співробітництва є відносини Європейського Союзу з Лігою арабських держав (ЛАД), які спрямовані на вирішення спільних проблем, зміцнення регіональної стабільності та пошуку нових шляхів для економічного і культурного обміну. Ліга арабських держав, як одна з найстаріших регіональних організацій, є важливим партнером для ЄС у сфері стабілізації Близького Сходу та Північної Африки. Географічна близькість, тісні історичні зв'язки та взаємопов'язаність економік роблять співробітництво цих двох організацій важливим елементом регіональної та глобальної політики. Стратегічний діалог між ЄС та ЛАД не лише сприяє поглибленню політичних і економічних зв'язків, але й слугує платформою для спільного реагування на глобальні виклики, які потребують колективних рішень.

*Аналіз досліджень і публікацій.* Історіографію проблеми становлять переважно праці зарубіжних дослідників, а саме Ахмада Сідкі Аль-Даджані [3], Елізабет Йоханссон-Ногес [8], Роджера Албіньяна та Фатіми Фернандес [2], Рорі Міллера і Ашрафа Мішріфа [10], [11], Мони Салех та Джеймса Воролла [12].

Українські дослідники загалом приділяли увагу питанню розвитку відносин Європейського Союзу із країнами арабського світу, зокрема, І. Шишкін досліджував Середземноморську політику Європейського Союзу від підписання «Барселонської декларації» й до створення та функціонування Союзу для Середземномор'я [1], проте комплексних досліджень які б стосувались питання відносин ЄС із Лігою арабських держав не вистачає в українській історіографії.

*Метою статті* є дослідження ключових аспектів у відносинах між Європейським Союзом та Лігою арабських держав, їхній вплив на геополітичну ситуацію, а також перспективи подальшого розвитку партнерства.

*Виклад основного матеріалу.* Відносини між Європейським Союзом та Лігою арабських держав почали формуватися ще у 1974 р. із започаткуванням Євро-арабського діалогу. З 1974 р. по 1979 р. Європейське Економічне Співтовариство (ЄЕС) і Ліга арабських держав регулярно зустрічалися для

Євро-арабського діалогу, який виник з ініціативи Франції та був започаткований на Європейській Раді в Копенгагені в грудні 1973 р., незабаром після арабо-ізраїльської війни та нафтового ембарго. На думку європейців, це мав бути форум для обговорення економічних питань, тоді як арабська сторона вважала це радше форумом для обговорення політичних справ [7].

Євро-арабський діалог був задуманий як механізм Європейського Економічного Співтовариства для забезпечення та просування власних інтересів у регіоні Близького Сходу. Його концепція передбачала налагодження довгострокової взаємодії з арабськими країнами, що мало б сприяти зміцненню політичної, економічної, технічної та культурної співпраці між сторонами. Формування такої глибшої взаємозалежності дозволило б дев'яти державам-членам ЄЕС ефективніше захищати свої стратегічні, політичні та економічні інтереси в регіоні. Проте, Сполучені Штати Америки були проти виникнення даного діалогу, тодішній державний секретар Сполучених Штатів і радник з національної безпеки Генрі Кіссінджер, вважав непотрібним зовнішнє втручання в політику США на Близькому Сході. У результаті, ЄЕС вирішило виключити політику як складову Євро-арабського діалогу і зосередитися здебільшого на економіці. Арабів, однак, більше цікавило перше, ніж останнє. Вони сподівалися використати Євро-арабський діалог як засіб для досягнення європейського визнання Організації визволення Палестини (ОВП) як представника палестинського народу [11].

Після тісної координації з США Євро-арабський діалог офіційно розпочався в липні 1974 р., а перше засідання Генерального комітету відбулося в червні 1975 р. в Каїрі (в штаб-квартирі ЛАД). Наступні роки ознаменувалися частково успішними спробами Ліги арабських держав включити близькосхідний конфлікт як тему для обговорення та дозволити палестинським делегатам брати участь у зустрічах. При цьому, більшість європейських держав прагнули до того, щоб діалог був зосереджений на економічних і технічних питаннях. Тому Євро-арабський діалог обмежувався зустрічами експертів (в Римі наприкінці липня 1975 р., в Абу-Дабі у листопаді 1975 р.) і не набув популярності [7].

Друге засідання Генерального комітету, що проходило в Тунісі з 10 по 20 лютого 1977 р., створило умови для подальшої участі Організації визволення Палестини у євро-арабському діалозі. Арабська сторона схвалила проєкт комюніке, підготовлений головою палестинської делегації, якому було надано мандат представляти арабську сторону в Комітеті А, де розглядалися політичні питання, а також оприлюднити остаточне додаткове комюніке від імені

арабських держав [3]. Таким чином, на зустрічі в Тунісі арабській стороні вдалося зробити крок вперед у політичному діалозі з європейською стороною і, протиставивши її палестинській делегації, включити існування ОВП в якості основного елементу в Євро-арабський діалог.

Насправді ж, Європейське співтовариство намагалось уникати поглиблення політичної співпраці, проте арабські представники повідомили, що не може бути ніякого прогресу в напрямі більшої економічної співпраці між Європою і ЛАД, якщо не буде прогресу в політичних питаннях, додавши, що деякі західні держави заохочували окупацію Ізраїлем арабських земель, в той час як інші мовчали [10].

Третє засідання Генерального комітету Євро-арабського діалогу, що відбулося в Брюсселі наприкінці жовтня 1977 р., не сприяло досягненню значного прогресу в політичній сфері [3]. У 1979 р. після того, як було підписано єгипетсько-ізраїльський мирний договір, а Єгипет було виключено з Ліги арабських держав, процес Євро-арабського діалогу також призупинився, хоча офіційного рішення про його розпуск ухвалено не було. Спроби відновлення переговорів у лютому 1980 р. не дали результатів через наполягання арабських країн на тому, що Співтовариство має зосередитися на політичних питаннях та використати Євро-арабський діалог як платформу для більш рішучого засудження Кемп-Девідських угод.

Подальша зустріч у рамках цієї ініціативи, що відбулася в Римі на початку березня 1980 р., не призвела до жодного прогресу. Один із арабських делегатів охарактеризував Євро-арабський діалог як «ніщо інше, як містифікацію», яка перебуває у стані «повного глухого кута» [10].

У 1990-х роках взаємодія між Європейським Союзом та Лігою арабських держав носила переважно неформальний і фрагментарний характер. Після повернення Єгипту до організації в грудні 1989 р. була здійснена чергова спроба відновлення діалогу, ініційована Францією, яка на той час головувала в ЄС. У цьому контексті було скликано Євро-арабську міністерську конференцію в Парижі. Після її завершення у червні 1990 р. відбулося засідання Генеральної комісії діалогу. Однак подальше просування співпраці було ускладнене через кризу в Перській затоці та загострення внутрішніх суперечностей серед арабських держав, що фактично заблокувало розвиток діалогу [12].

Також у цей період значна кількість держав-членів Ліги арабських держав долучилася до Барселонського процесу 1995 року, однак сама Ліга не отримала офіційного статусу учасника. Це рішення видається нетиповим, враховуючи, що у процесі взяли участь 36% країн-членів організації. Для порівняння,

Європейський Союз здобув місце у складі G7 у 1977 р. за умови представництва аналогічної частки своїх на той час членів [8]. З огляду на це, логічно припустити, що міжнародні регіональні організації мали б визнавати значущість підтримки інших регіональних структур, особливо у контексті довгострокового партнерства та міжрегіонального діалогу.

Тим не менш, Барселонський процес розширив та поглибив співпрацю Європейського Союзу з арабськими країнами Середземномор'я, особливо в торгово-економічній сфері [1, с. 216]. Під егідою Барселонського процесу Європейський Союз уклав двосторонні торгівельні угоди з Тунісом (1995), Марокко (1996), Палестинською адміністрацією (1997), Йорданією (1997), Єгиптом (2001), Ліваном (2002), Алжиром (2002) та Сирією (2004). Ці угоди про асоціацію, укладені в рамках пост-Барселонського співробітництва, надали арабським державам можливість одночасно адаптувати національні законодавчі та регуляторні норми, зміцнювати міжарабське співробітництво та інтегруватися у світову економіку шляхом розширення торговельних відносин і залучення прямих іноземних інвестицій. З економічної точки зору ключовим аспектом цих угод залишається їхня комплексність, що охоплює широкий спектр стратегічних галузей. Вони спрямовані на розвиток промисловості, сільського господарства, зовнішньої торгівлі, а також на забезпечення технічної та фінансової підтримки [10].

Після подій 11 вересня 2001 року Європейський Союз почав більш ґрунтовно розглядати Лігу арабських держав як ключового актора в регіональних справах [12]. Важливу роль у цій зміні сприйняття відіграв скептицизм серед окремих держав-членів ЄС щодо стратегії превентивної війни Сполучених Штатів в Іраку та їхньої загальної політики на Близькому Сході та в Північній Африці. Водночас посилилося усвідомлення необхідності сприяння розвитку та залучення регіональних партнерів як засобу зменшення загроз, а також важливості відновлення мирного процесу на Близькому Сході, який опинився під серйозною загрозою.

У результаті цієї переоцінки Європейський Союз запросив представників Ліги арабських держав взяти участь у п'ятій зустрічі міністрів закордонних справ Євро-Середземноморського партнерства (ЕМР), що відбулася у Валенсії у 2003 р., у статусі спеціальних гостей. Надалі Ліга арабських держав регулярно залучалася до заходів високого рівня в рамках Євро-Середземноморського співробітництва як спостерігач. Крім того, з 2004 р. колишній високий представник ЄС із зовнішньої політики та безпеки Хав'єр Солана, а також комісар ЄС із зовнішніх зв'язків Беніта Ферреро-Вальднер брали участь у

міністерських зустрічах і самітах Ліги арабських держав у подібному форматі, що сприяло подальшому зміцненню інституційної взаємодії між ЄС та ЛАД [8].

Ці процеси завершилися тим, що Високий представник ЄС Хав'єр Солана на 19-му саміті Ліги арабських держав в Ер-Ріяді у 2007 році представив план співпраці між двома організаціями. Він визнав важливу роль Ліги арабських держав у вирішенні регіональних проблем, зокрема ізраїльсько-палестинського конфлікту, і підкреслив відданість ЄС підтримці мирних зусиль на Близькому Сході. Хав'єр Солана також повторив рішучість ЄС тісно співпрацювати з Лігою арабських держав у вирішенні ключових питань, таких як боротьба з тероризмом, сприяння економічному співробітництву та зміцнення дипломатичних зв'язків [13].

У результаті було організовано першу зустріч міністрів закордонних справ Європейського Союзу та Ліги арабських держав, яка відбулася на Мальті в лютому 2008 року, що стало важливим кроком у розвитку міжінституційного діалогу [2]. З 2009 року на Мальті було створено Офіс зв'язку (ECLASLO), головною роллю якого є стимулювання та впровадження нових ідей у євро-арабське співробітництво. ЛАД фінансує адміністрацію, уряд Мальти пропонує приміщення, а ЄС фінансує діяльність та реалізацію проєктів [9].

Однак консолідація відносин між двома організаціями виявилася складною, особливо на тлі тривалого ізраїльсько-палестинського конфлікту, який, здавалося, домінував над іншими питаннями. Розвиток відносин між ЄС та Лігою арабських країн зазнав значних труднощів, коли Ізраїль розпочав операцію «Литий свинець» у секторі Газа (2009 р.), незабаром після спільної зустрічі в Марселі, що призвело до інтенсивних авіаударів у відповідь на ракетні обстріли з боку ХАМАС. Як наслідок, країни ЛАД вирішили скасувати заплановані багатосторонні переговори з ЄС на тривалий термін. Це рішення стало як негайним протестом, так і засобом вираження занепокоєння з приводу зближення між ЄС та Ізраїлем, яке відбулося в грудні 2008 року. Зустрічі, включаючи конференцію міністрів закордонних справ у 2009 році та саміт 2010 року, були відкладені на невизначений термін [12].

З початком «арабської весни» наприкінці 2010 року відносини між двома організаціями активізувалися, фактично порушуючи їхній попередній період застою. Враховуючи змінну динаміку та зростаючу тривогу, стало очевидним, що існує нагальна потреба в формалізованій і стійкій структурі для взаємодії між ЄС та ЛАД. У березні 2011 р. відбулася зустріч Верховного представник ЄС з питань зовнішніх справ і політики безпеки та віце-президента Європейської комісії Кетрін Ештон з Генеральним секретарем Ліги арабських

держав Амром Мусою, під час якої К. Ештон підкреслила важливість розвитку співпраці між двома організаціями [4]. Таким чином, заява К. Ештон свідчила про усвідомлення ЄС того, що Ліга арабських держав може стати реальним партнером у вирішенні спільних проблем, з якими стикаються обидва регіони.

У підсумку, діалоги між країнами Європейського Союзу та державами Ліги арабських держав почастішали. Наприкінці 2011 р. Рада закордонних справ ЄС вивчала можливості формалізації тимчасових форматів комунікації з Лігою арабських держав. Цей новий інтерес до ЛАД призвів до проведення другої зустрічі міністрів у Каїрі, результатом якої стало підписання 13 листопада 2012 р. «Каїрської декларації», яка окреслила досягнутий консенсус щодо взаємної зацікавленості в співпраці та заклала основу для постійного діалогу між організаціями [12].

Пізніше цей політичний діалог було перетворено на Стратегічний діалог ЄС – ЛАД у 2014 р. під час зустрічі міністрів закордонних справ ЄС – ЛАД у Афінах, яка завершилась підписанням «Афінської декларації». Стратегічний діалог має на меті посилити загальне розуміння, координацію та, де це можливо, спільні дії з питань політики та безпеки між державами-членами Союзу та Ліги [5]. Стратегічний діалог щодо регіональних конфліктів та боротьби з тероризмом став очевидним центром нових відносин між ЄС та Лігою арабських держав. Тривожна ситуація в багатьох арабських країнах, спричинена конфліктами, а також занепокоєння щодо ролі так званих «іноземних бойовиків», зокрема європейських громадян, які добровільно приєднувалися до «Ісламської держави»/ІДІЛ в Сирії та Іраку, безумовно, стали стимулом для активізації консультацій та координаційних заходів між обома сторонами [8].

Наступним важливим кроком у відносинах між ЄС та ЛАД стало підписання Меморандуму про взаєморозуміння (MoU) у 2015 р. між Європейською службою зовнішніх справ (EEAS) та Генеральним секретаріатом ЛАД. Меморандум про взаєморозуміння заклав основу для взаємної практичної співпраці, обміну дипломатами, а також дозволив створити тематичні робочі групи ЄС – ЛАД, які сприяють співпраці на експертному рівні між обома сторонами. Робочі групи, що складаються з Секретаріату ЛАД та співробітників ЄС, охоплюють такі теми, як боротьба з тероризмом, управління кризами та раннє попередження, нерозповсюдження та контроль над озброєннями, міграція та кліматична безпека. Ці групи регулярно інформують Комітет з питань політики та безпеки, а також старших посадових осіб ЄС і ЛАД про стан справ у відповідних сферах [5].

У грудні 2016 р. в Каїрі відбулася чергова зустріч міністрів закордонних справ ЄС – ЛАД, у підсумку якої було висловлено заклик до проведення спільного євро-арабського саміту, а також обговорено можливість організації галузевих міністерських зустрічей [2].

У результаті такої активізації співробітництва між Європейським Союзом та Лігою арабських держав у 2019 р. в Шарм-ель-Шейху відбувся перший саміт ЄС – ЛАД. Як не дивно, але виявилось що Арабський регіон був єдиним у світі, з яким Європейський Союз раніше не проводив саміту, про що у своїй доповіді сказала Верховний представник ЄС Федеріка Могеріні. Вона підкреслила, що хоча партнери можуть не погоджуватися з усіма питаннями, що є нормальним, ЄС та Ліга арабських держав мають потенціал для посилення співпраці з метою вирішення кількох конфліктів у регіоні. Перш за все мова йшла про Сирію, Ємен, а також про конфлікт між Ізраїлем і Палестиною [6]. Тодішній президент Європейської Ради Дональд Туск назвав даний саміт «новим кроком» у співпраці між двома організаціями [7].

«Шарм-ель-Шейхська декларація» 2019 р. підкреслила важливість співпраці між двома організаціями, однак з того часу прогрес був обмежений, частково через пандемію COVID-19 [12]. Другий саміт ЄС – ЛАД, був запланований на 2022 рік у Брюсселі, проте не відбувся, частково й через повномасштабне вторгнення Росії в Україну. Це свідчить про труднощі в організації таких зустрічей, коли вони затьмарюються політичними розбіжностями щодо подій, які мають вплив на обидва регіони.

Незважаючи на перешкоди на шляху інституціоналізації та підтримки співпраці, практичну співпрацю між ЄС і ЛАД все ще можна спостерігати в різних вимірах. Регулярна співпраця між ЄС та Лігою арабських держав здійснюється в межах узгодженої багаторічної програми спільної роботи ЄС – ЛАД [7]. Окрім періодичних засідань спільних робочих груп, програма передбачає реалізацію додаткових ініціатив, серед яких:

– Регіональний проєкт ЄС «Навчання та інформаційний курс з євро-арабської дипломатії» (El-Hiwar, «Діалог»), спрямований на покращення обміну інформацією, а також сприяння діалогу та співпраці між представниками обох організацій.

– Щорічна літня школа в межах проєкту El-Hiwar, яку організовує Європейський коледж, спрямована на підготовку молодих фахівців, які прагнуть зробити внесок у розвиток євро-арабського діалогу. Остання така ініціатива відбулася в липні 2022 року.

– Проєкт по боротьбі з незаконним обігом стрілецької та легкої зброї (SALW), фінансований ЄС. Його метою є підтримка держав-членів Ліги арабських держав у протидії нелегальному розповсюдженню та торгівлі стрілецькою та легкою зброєю.

– Проєкт CT JUST, що фінансується ЄС, спрямований на сприяння міжнародній співпраці у сфері боротьби з тероризмом.

– Проєкт Halaqat, який реалізовувався протягом 2021 – 2022 років Goethe-Institut у співпраці з Брюссельським культурним центром Bozar, мав на меті сприяння міжкультурним контактам та розширення співпраці в культурній сфері [9].

Попри свою значущість, зазначені ініціативи часто залишаються на формальному або поверхневому рівні. Навіть у випадках започаткування конкретних проєктів чи програм, їхній масштаб, як правило, є обмеженим, фінансування – нестабільним, а тематична спрямованість переважно відповідає інтересам ЄС, ніж пріоритетам Ліги арабських держав [12].

*Висновки.* Аналіз історичної динаміки відносин між ЄС і Лігою арабських держав демонструє, що їхня взаємодія значною мірою визначається геополітичним контекстом. Відповідно, ці відносини зазнають коливань, посилюючись або послаблюючись залежно від зовнішніх факторів та політичних розбіжностей, які часто ускладнюють реалізацію заявлених цілей щодо поглибленої співпраці. Враховуючи давні політичні виклики, постає питання, чи зможе майбутнє співробітництво розвиватися за альтернативним сценарієм, особливо з огляду на те, що існуючі політичні бар’єри продовжують перешкоджати досягненню спільних стратегічних завдань. Зокрема, це стосується проблеми ескалації ізраїльсько-палестинського конфлікту, для вирішення якого і ЄС, і ЛАД мають застосувати спільні дипломатичні зусилля.

Повномасштабна війна Росії проти України значно вплинула на зовнішню політику Європейського Союзу і продемонструвала потребу поглибити співробітництво з регіональними організаціями, щоб зробити відносини більш стратегічними. У цьому контексті потенційно можливе залучення Ліги арабських держав до більш жорсткої позиції щодо Росії.

З огляду на зростаючу взаємодію України з ЛАД, зокрема після виступу президента В. Зеленського на саміті організації у 2023 році, Європейський Союз також має активізувати зусилля щодо залучення ЛАД до пошуку шляхів припинення війни.

**Список використаних джерел і літератури:**

1. Шишкін І. Середземноморська політика Європейського Союзу: від «Барселонської Декларації» до Союзу для Середземномор'я [Електронний ресурс] / І. Шишкін // Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії. – 2023. – № 2 (16). – С. 212–226. – Режим доступу: https://relint.vnu.edu.ua/index.php/relint/article/view/325 (Дата звернення: 20.10.2024).

2. Albinyana R. From the Euro-Arab Dialogue to a Euro-Arab Summit: Revamping the EU-Arab Partnership [Electronic resource] / R. Albinyana, F. Fernandez // European Institute of the Mediterranean. – 2018. – Mode of access: https://surl.li/rdjwyj (Last access: 25.12.2025).

3. Al-Dajani A.S. The PLO and the Euro-Arab Dialogue [Electronic resource] / A.S. Al-Dajani // Journal of Palestine studies. – 1980. – No. 9. – P. 81–98. – Mode of access: https://surl.li/drqmgr (Last access: 5.10.2024)

4. Ashton C. Remarks after the meeting with Secretary General of Arab League, Amr Contours of a Cooperation [Electronic resource] / C. Ashton // Mediterranean Politics. – 2015. – No. 20. – P. 295–302. – Mode of access: https://surl.li/sqatdx (Last access: 20.11.2024)

5. Declaration adopted at the Third European Union–League of Arab States Foreign Affairs Ministerial Meeting [Electronic resource] // European Union–League of Arab States. – 2014. – 10 p. – Mode of access: https://surl.li/ybmdhk (Last access: 18.12.2024).

6. EU – Arab League Summit: End conflicts in the region through cooperation, not shortcuts [Electronic resource] // The Diplomatic Service of the European Union. – 2019. – Mode of access: https://www.eeas.europa.eu/node/58673_en (Last access: 20.11.2024)

7. Hirsch Ph. Can the EU and the League of Arab States develop closer relations? History suggests otherwise [Electronic resource] / Ph. Hirsch // Blogs.LSE. – 2019. – Mode of access: https://surl.li/xqtjnj (Last access: 10.01.2025).

8. Johansson-Nogues E. The New EU–Arab League Dialogue: The Contours of a Cooperation [Electronic resource] / E. Johansson-Nogues // Mediterranean Politics. – 2015. – Mode of access: http://dx.doi.org/10.1080/13629395.2015.1046266 (Last access: 10.01.2025).

9. League of Arab States (LAS) and the EU [Electronic resource] // The Diplomatic Service of the European Union. – Mode of access: https://www.eeas.europa.eu/eeas/league-arab-states-las-and-eu_en (Last access: 12.01.2025).

10. Miller R. The Barcelona Process and Euro-Arab economic relations: 1995–2005 [Electronic resource] / R. Miller, A. Mishrif // Middle East Review of International Affairs. – 2005. – Vol. 9, No. 2. – P. 94–108. – Mode of access: https://surl.li/wiljnc (Last access: 20.01.2025).

11. Miller R. The Euro-Arab Dialogue and the Limits of EuropeanExternal Intervention in the Middle East, 1974–77 [Electronic resource] / R. Miller // Middle Eastern Studie. – 2014. – Vol. 50, No. 6. – P. 936–959. – Mode of access: http://dx.doi.org/10.1080/00263206.2014.933421 (Last access: 20.01.2025).

12. Saleh M. Converging Interests, Diverging Realities: Arab League–EU Cooperation [Electronic resource] / M. Saleh, J. Worrall // GIGA Focus. Leibniz-Institut für Globale und Regionale Studien. – 2023. – No. 6. – Mode of access: https://surl.li/mujebc (Last access: 25.01.2025).

13. Solana J. Summary of Remarks by Javier Solana, EU High Representative for CFSP, at the 19-th Arab League Summit, Riyadh, 28 March 2007 [Electronic resource] / J. Solana // European Union External Action. – 2007. – Mode of access: https://surl.li/axjgym (Last access: 10.01.2025).

**References:**

1. Shyshkin, I. (2023). Seredzemnomors′ka polityka Yevropeys′koho Soyuzu: vid «Barselons′koyi Deklaratsiyi» do Soyuzu dlya Seredzemnomor″ya. *International Relations, Public Communications and Regional Studies, 2* (16), 212–226. Retrieved from: https://relint.vnu.edu.ua/index.php/relint/article/view/325 *[In Ukrainian]*.

2. Albinyana, R., & Fernandez, F. (2018). From the Euro-Arab Dialogue to a Euro-Arab Summit: Revamping the EU-Arab Partnership. *European Institute of the Mediterranean*. Retrieved from: https://surl.li/rdjwyj *[In English]*.

3. Al-Dajani, A.S. (1980). The PLO and the Euro-Arab Dialogue. *Journal of Palestine studies, 9,* 81–98. Retrieved from: https://surl.li/drqmgr *[In English]*.

4. Ashton, C. (2015). Remarks after the meeting with Secretary General of Arab League, Amr Contours of a Cooperation. *Mediterranean Politics, 20,* 295–302. Retrieved from: https://surl.li/sqatdx *[In English]*.

5. Declaration adopted at the Third European Union–League of Arab States Foreign Affairs Ministerial Meeting. (2014). *European Union–League of Arab States*. Retrieved from: https://surl.li/ybmdhk *[In English]*.

6. EU – Arab League Summit: End conflicts in the region through cooperation, not shortcuts. (2019). *The Diplomatic Service of the European Union*. Retrieved from: https://www.eeas.europa.eu/node/58673_en *[In English]*.

7. Hirsch, Ph. (2019). Can the EU and the League of Arab States develop closer relations? History suggests otherwise. *Blogs.LSE*. Retrieved from: https://surl.li/xqtjnj *[In English]*.

8. Johansson-Nogues, E. (2015). The New EU–Arab League Dialogue: The Contours of a Cooperation. *Mediterranean Politics*. Retrieved from: http://dx.doi.org/10.1080/13629395.2015.1046266 *[In English]*.

9. League of Arab States (LAS) and the EU. *The Diplomatic Service of the European Union*. Retrieved from: https://www.eeas.europa.eu/eeas/league-arab-states-las-and-eu_en *[In English]*.

10. Miller, R., & Mishrif, A. (2005). The Barcelona Process and Euro-Arab economic relations: 1995–2005. *Middle East Review of International Affairs, 9* (2), 94–108. Retrieved from: https://surl.li/wiljnc *[In English]*.

11. Miller, R. (2014). The Euro-Arab Dialogue and the Limits of EuropeanExternal Intervention in the Middle East, 1974–77. *Middle Eastern Studie, 50,* (6), 936–959. Retrieved from: http://dx.doi.org/10.1080/00263206.2014.933421 *[In English]*.

12. Saleh, M., & Worrall, J. (2023). Converging Interests, Diverging Realities: Arab League–EU Cooperation. *GIGA Focus. Leibniz-Institut für Globale und Regionale Studien, 6.* Retrieved from: https://surl.li/mujebc *[In English]*.

13. Solana, J. (2007). Summary of Remarks by Javier Solana, EU High Representative for CFSP, at the 19-th Arab League Summit, Riyadh, 28 March 2007. *European Union External Action*. Retrieved from: https://surl.li/axjgym *[In English]*.

**Zinaida Svyaschenko,**
*Dr. habil. (History), Professor,*
*Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University, Uman, Ukraine*

**Olena Skrypnyk,**
*Ph. D. (History), Associate Professor,*
*Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University, Uman, Ukraine*

## THE FORMATION AND DEVELOPMENT OF RELATIONS BETWEEN THE EUROPEAN UNION AND THE LEAGUE OF ARAB STATES

***Abstract.*** *The article comprehensively examines the development of relations between the European Union and the League of Arab States. The aim of the article is to examine key aspects of relations between the European Union and the League of Arab States, their impact on the geopolitical situation, as well as the prospects for further development of the partnership. The research methodology is based on a set of general scientific and special principles, namely historicism, scientificity, objectivity, systematicity, continuity, scientific analysis, and synthesis.* ***The***

***scientific novelty*** *is determined by the fact that the prerequisites for the formation of the Euro-Arab dialogue, which emerged in 1974 and became, at that time, a real "experiment" in international relations, were analyzed. It was found that the Euro-Arab Dialogue of 1974-1979, despite all its ambition, did not achieve significant progress in the development of partnership relations between the two organizations. The reason for this was the different expectations of the parties from this dialogue. The Arab League sought to focus on resolving political issues, while the European Union viewed the Euro-Arab Dialogue as a platform for discussing economic issues.*

*The prerequisites and main factors of the formation of the Strategic Dialogue between the European Union and the League of Arab States in 2014 are described.*

*The study concluded that relations between the European Union and the League of Arab States have fluctuated, strengthening or weakening depending on external factors and political differences, which often make it difficult to achieve the stated goals of enhanced cooperation. An analysis of the historical dynamics of relations between the EU and the League of Arab States demonstrates that their interaction is largely determined by the geopolitical context. Russia's full-scale war against Ukraine has significantly impacted the European Union's foreign policy and demonstrated the need to deepen cooperation with regional organizations to make relations more strategic.*

***Key words:*** *European Union, League of Arab States, Euro-Arab Dialogue, cooperation, EU foreign policy.*

**Надійшла до редколегії 15.12.2024**